

Sleeptraining

Christofoor Zeeverkenner Zwolle

Inleiding

Het varen in of met een sleep is iets wat onderdeel is van elke zeeverkenner of wildevaarder bij de Christofoor. Wij hebben het grote geluk dat we al jaren in het bezit zijn van goede spullen, middelen en mensen om te kunnen slepen. Je mag niet vergeten dat zonder te slepen, prachtige watergebieden als Friesland voor ons niet bereikbaar zijn.

Deze handleiding met bijbehorend praktijkgedeelte is bedoeld om het slepen zelf zo goed, snel, leuk en veilig mogelijk te laten verlopen.

In deze handleiding worden alle aspecten van het slepen beschreven, van motorboot tot aankoppelen.

1. De motorboot

Geschiedenis

In 1980 is onze huidige motorboot aan ons geschonken, door wie is niet meer bekend helaas. De officiële naam van de boot is: 't Druppie maar wordt ook vaak genoemd als; motorboot, sleepboot of tút. In dit verslag gebruiken we de naam "motorboot" zodat deze handleiding eventueel ook te lezen is door andere groepen.

Toen we de boot kregen was deze voorzien van een automotor met gewone versnellingsbak. Omdat deze motor niet erg lang mee ging heeft de boot vanaf dat moment een aantal verschillende motoren gehad.

Nu, in 2007, is net een gloed nieuwe (revisie) motor in de boot gebouwd. In het volgende hoofdstuk wordt hier op ingegaan.

Technisch

Het belangrijkste van een motorboot is natuurlijk de motor. In onze boot staat sinds begin 2007 een nieuwe Mercedes OM615 motor. Dit is een motor met 4 cilinders met een inhoud van 2,2 liter. Net zo belangrijk als de motor is ook de keerkoppeling en de schroef. De keerkoppeling zorgt er voor dat je ook achteruit kunt varen.

De motorboot is ongeveer 4000 kg, dat is het gewicht van vier volle vletten samen! Omdat het een sleepboot is zijn het roer, de motor, schroef, enzovoorts allemaal speciaal op het slepen afgestemd.

De bemanning/schipper

Omdat een groot deel van de motorboot bestaat uit motorruimte zijn de plaatsen aan boord beperkt. Doorgaans is er ruimte voor maximaal 4 personen tijdens het slepen. In sommige situaties kan een uitzondering gemaakt worden als er b.v. niet gesleept wordt.

Net als in een gewone bak is er op de motorboot ook iemand met de functie van bootman, ook wel schipper of gewoon verantwoordelijke genoemd. Een schipper moet altijd iemand zijn die verstand heeft van de technische zaken aan boord en goed kan varen. Dit betekent niet dat de schipper degene is die de motorboot vaart, onder zijn of haar toezicht en met toestemming mogen ook anderen varen.

Voor de mensen die zich bevinden op de gesleepte boten is het belangrijk te weten wie de schipper is. Zijn of haar commando's gaan altijd boven die van de rest van de bemanning/leiding. Het is echter wel zo dat in de meeste gevallen de overige bemanning/leiding van de motorboot de commando's geven. Het is dan ook belangrijk naar alle leiding op de motorboot te luisteren. En hun aanwijzingen goed op te volgen.

Varen

De snelheid van een boot is beperkt door de rompsnelheid. In het algemeen geldt: hoe langer de boot hoe sneller. Onze motorboot kan maximaal 15 km/h varen, of deze nou met of zonder sleep vaart.

Belangrijk om te weten is dat de motorboot zeer slecht achteruit vaart, sturen is dan haast niet mogelijk.

Omdat de boot zoveel zwaarder is dan een vlet is het afhouden of wegduwen van de motorboot ook erg lastig. Hou daarom ook nooit de motorboot af met je handen of probeer deze ergens heen te trekken.

3. De sleep Algemeen

De manier

Als wij slepen doen we dat in 1 lijn met de boten achter elkaar aan. Tussen de boten is de afstand (middels vaste sleeplijnen) ongeveer 2 meter. Bij het vormen van een sleep moet iedere boot bemand zijn. Op lange stukken en als het vaarwater dat toelaat kan de leiding aangeven over te stappen naar de achterste boot. Over dit overstappen later meer.

Er zijn echter meerdere manieren om te slepen. Afhankelijk van het aantal boten en vaarwater is zijn nog een aantal andere formaties mogelijk zoals naast elkaar, kruislings of een combinatie daarvan. In onderstaande foto's zie je twee voorbeelden. In sommige situaties kan het zijn dat we een boot langs zij van de motorboot meenemen.

Regels

Speciaal voor de zeeverkenner in Nederland heeft het ministerie van verkeer en waterstaat ons een vergunning verleend om te mogen slepen. Het is namelijk zo dat er voor al het sleepwerk groot of klein speciale regels gelden voor het schip en haar bemanning. Het voldoen aan al die regels is niet haalbaar voor het merendeel van de zeeverkenner groepen in Nederland. Daarom is deze speciale uitzondering gemaakt.

De motorboot moet geregistreerd zijn en mag maximaal 12 vletten slepen.

4. De vlet

Om met een vlet te slepen moet deze minimaal een roer, denningen en een stootwil hebben. Op aanwijzing van de leiding moet er ook een anker aanwezig zijn die klaar is voor gebruik. Tijdens het slepen kan het voorkomen dat op aanwijzen van de leiding dat er geankerd moet worden. In hoofdstuk 6 wordt besproken wanneer dit voorkomt. Verder kan het zijn dat de leiding een sleeplijn heeft gemonteerd. Deze lijn is met een harp aan de voorkant van de boot bevestigd en kan ook niet los. Aan het uiteinde zit een haak die tijdens het slepen aan de achterkant van de vlet voor je bevestigd zit. Wordt er niet gesleept gebruik deze lijn dan nergens anders voor en zorg dat deze niet over boord hangt. Is deze lijn niet gemonteerd en er gaat toch gesleept worden zorg dan dat de voorlandvast of evt. ankerlijn goed is en klaar ligt.

5. Slepen zelf

Commando's

Bedenk goed dat het op de motorboot door het lawaai van de motor moeilijk is dingen goed te verstaan. Daarnaast is het zo dat met een beetje wind en lange sleep roepen en schreeuwen weinig zin heeft. Probeer alleen te communiceren met de motorboot als het belangrijk is. Omdat praten dus moeilijk en zelfs soms helemaal niet kan, maken we gebruik van hand signalen:

1. Hand in de lucht met opgestoken duim: sleeplijn is vast/alles is goed
2. Beide handen in de lucht zwaaien: er is iets aan de hand/attentie
3. Hand bewegen van boven naar onder: gaan zitten in de boot
4. Twee handen van voor naar achter bewegen: verdelen/overstappen over de boten in de sleep **of** overtappen naar achterste boot.
5. 1 hand in de lucht ronddraaien: de sleep gaat een (zeer) korte bocht draaien.
6. 1 arm langs het lichaam strekken en buigen: let op roer/roer geven.
7. Twee handen boven het hoofd uit elkaar bewegen: loskoppelen van de boten in de sleep.
8. Arm in de lucht met andere hand onder elleboog: mast strijken.

Zorg dat je bovenstaande signalen kent!

Aankoppelen/loskoppelen

Het slepen begint bij het aankoppelen van de boot. Belangrijk is te onthouden dat de krachten op de lijnen bij het slepen groot zijn. Zorg dat je vingers dus niet tussen lijnen en boten in komen!

> Aankoppelen met landvast: Neem de landvast van de boot achter je aan en leg deze door het wrikgat met een rondtorn met dubbele halve (slip)steek vast op je sleepoog.

> Aankoppelen van sleeplijn andere vlet: Neem de haak over van de boot achter je. Gooi/werp deze haak nooit!! Leg de sleeplijn door het wrikgat en haal de haak van boven naar onder door je sleepoog. De opening van de haak moet naar boven wijzen!

> Aankoppelen met de sleeplijn van de motorboot: De eerste vlet in de sleep krijgt van de motorboot een lijn met haak. Deze haak drijft en is geheel gesloten. Klik deze simpel door je sleepoog op de boeg, draai de haak nooit vast!

Voor alle bovenstaande handelingen geldt: wanneer de lijn/haak door jou is vast gemaakt steek dan je hand met opgestoken duim in de lucht. Zorg dat de leiding op de motorboot dit ziet. Zorg dat iedereen zit want bij het wegvaren spannen de lijnen en ontstaat er een "schok".

Wanneer er los gekoppeld moet worden zal er weer een signaal worden gegeven (twee handen boven het hoofd uit elkaar bewegen) Koppel de boten van achter naar voren los. Dus niet losgooien als er nog een boot achter hangt! Vaak zal er na het losgooien gewrikt of geroeid moeten worden. Zorg dat de wrikriem of roerriemen klaar liggen zodat je snel weg kunt varen.

Opgepikt worden (korte sleep)

Stelregel voor het oppikken van een sleep is dat de vlet in de wind (of evt. tegen de stroom in) ligt. Dit is erg belangrijk voor het oppikken en aanhaken. Zorg dus dat je boot ook deze koers heeft bij het oppikken. Wrik of roei **niet** zelf naar de motorboot tenzij de leiding dat aangeeft. Het zal in veel gevallen niet lukken alle boten in 1 keer op te pikken. Wacht rustig af en hou de boot zoveel mogelijk op de zelfde plek in de wind, de motorboot zal dan keren en je oppikken.

Vaak is het ook nog belangrijk in welke volgorde de boten in de sleep varen (1^e en laatste boot). Zorg dat je dit weet en let goed op wat de leiding hier over zegt.

Roeren en zwaard

Regel: alleen de laatste boot in de sleep heeft het zwaard in en geeft roer. Alle andere boten dus zwaard op en niet roeren! Voor het roeren is het belangrijk achter de een na laatste boot in de sleep aan te sturen. Dus **niet** achter de motorboot aan.

Alleen als de leiding dat aangeeft mag er ook op andere boten roer gegeven worden, alleen dan. Het geven van roer op boten die in de sleep liggen zorgt er nl. voor dat de boten daar achter juist de andere kant op gaan.

Overstappen in een sleep

Tijdens het varen op ruim en rustig water kan het zijn dat de leiding aangeeft dat iedereen op de sleep naar de achterste boot mag overstappen. De leiding geeft dit aan met een handsignaal (Twee handen van voren naar achter bewegen) De motorboot zal nu gas terug nemen. 1 voor 1 kan nu de ene naar de andere boot getrokken worden en overgestapt van voor naar achterdek. Help elkaar door de boten bij elkaar te houden. En let op! 1 voor 1, dus niet twee boten gelijk naar elkaar toe trekken. Wanneer iedereen op de achterste boot zit, dient er een teken (duim omhoog) te worden gegeven zodat er verder gevaren kan worden.

Als er smal of druk vaarwater of bruggen en sluizen aankomen moet iedereen zich na het teken (Twee handen van achter naar voor bewegen) weer over de boten verdelen. Verdeel je gelijkmatig over alle boten en denk om je eigen en elkaars veiligheid.

Aanleggen

Het aanleggen kan op twee verschillende manieren gebeuren:

Loskoppelen: alle boten leggen apart en los van elkaar aan.

In sleep: de motorboot vaart langs de kant. De roerganger van de achterste boot stuurt vlak langs de kant. Op het teken van de leiding stapt er iemand over boort met een landvast. Pas dan leggen ook de andere boten in de sleep aan.

Zorg dat de boten goed vast liggen; elkaar niet raken en met stoot willen.

Bruggen en sluizen

Wanneer er gesleept wordt passeren we altijd wel een paar bruggen en/of sluizen. Voor het passeren van sluizen geldt dat altijd alle boten bemand moeten zijn, voor bruggen geldt dit niet altijd. Zoals je inmiddels weet geeft de leiding dit aan.

Bruggen: beweegbare bruggen gaan alleen open als de motorboot er niet onder door past. Past de motorboot wel onder de gesloten brug door maar de vletten niet, dan moet de mast gestreken worden. Bruggen zijn vaak smal en druk: opletten en goed roeren op de achterste boot is dus belangrijk.

Sluizen: Bij het invaren van de sluis moeten de stootwillen en landvasten klaar liggen. De sluis zal vaak vlot ingevaren worden. Omdat alleen de motorboot achtruit kan varen is het super belangrijk dat de achterste boot in de sleep met zijn achterlandvast de rest van de sleep remt (vergelijkbaar met het invaren van onze boxen, waar je ook remt met de achterlandvast). Op het teken van de leiding moet deze landvast om een bolder gelegd worden om zo de rest van de sleep te stoppen. De andere boten in de sleep leggen nu ook hun landvasten om een bolder of ring heen.

Als het heel erg druk is kan het voorkomen dat we "los" de sluis in gaan. Dus voor de sluis loskoppelen, door de sluis en dan weer aankoppelen.

In een sluis is het altijd passen en meten, bedenkt goed dat er een hoop mensen heel zuinig op hun bootje zijn. Zorg dus voor goede stootwillen op de juiste plek en hou af als dit nodig is.

Denk aan de reclame op TV en maak de landvasten **niet** vast maar hou deze in je hand. Voor je het weet hangt de boot, en krijg je de lijn niet meer los.

Voor zowel bruggen als bij sluizen geldt dat het daar vaak druk is. Het is dus er belangrijk dat je goed oplet; op de motorboot en leiding, op andere boten en de rest van de sleep. Remmen met een sleep kan niet, daarom zal er vaak een (krap) rondje gemaakt worden als het vaarwater voor ons geblokkeerd is/raakt. Let op het signaal; 1 hand in de lucht rondraaien: de sleep gaat een (zeer) korte bocht draaien.

6. Veiligheid en speciale situaties

Reddingsvest

Net als bij het gewoon varen is het hebben van voldoende zwemvesten aan boord verplicht. Dat geldt ook voor het dragen ervan tenzij de leiding toestemming geeft om zonder te varen. Bij het overstappen en aankoppelen is een reddingsvest **altijd** verplicht!

Iemand te water

Mocht er tijdens het slepen iemand onverhoopt over boord vallen zorg dan dat de bemanning van de motorboot dit weet. Door het lawaai van de motor kunnen zij niet alles horen. Ga staan en zwaai met je armen heen en weer en probeer zo contact te maken. Het kan gebeuren dat de motorboot iemand moet oppikken die in het water ligt, dit kan een van ons zijn maar ook een andere drenkeling. Op zo'n moment zal de motorboot de sleep zo snel mogelijk loskoppelen. Het kan zijn dat de rest van de sleep dan moet aanleggen, wrikken of voor anker gaan. Let op de commando's van de leiding!

Als je moet worden opgepikt door de motorboot is het belangrijk dat je NIET naar de motorboot toe zwemt. Blijf watertrappend op dezelfde plek en wacht tot de motorboot je komt halen. De schroef onder de boot is zeer gevaarlijk net als de scherpe mossels op het onderwaterschip. De bemanning kan jou veilig oppikken, luister goed naar hun commando's.

Vollopen

Het kan gebeuren dat een vlet in de sleep vol loopt met water. Golven, regen of een lek kunnen hier van de oorzaak zijn. Raak niet in paniek! Omdat een vlet altijd blijft drijven is het mogelijk langzaam verder te slepen. De motorboot zal de sleep naar de kant varen en het probleem oplossen.

Sleeplijn

Het kan gebeuren dat een van de sleeplijnen breekt tijdens het slepen. Dit gebeurt meestal tussen twee vletten in. Dit kan erg vervelende gevolgen hebben. Denk bijvoorbeeld aan druk vaarwater wanneer alleen de achterste boot is bemand. In zo'n geval is het belangrijk direct op te letten wat de leiding (op de motorboot) aangeeft. Het kan zo zijn dat je moet gaan wrikken, ankeren, losgooien of aanleggen. De motorboot zal de vletten dan weer zo snel en veilig mogelijk oppikken.

Motorboot zelf

Ook met de motorboot zelf kan wat misgaan. Als de motor uitvalt hangt het van het vaarwater af wat er moet gebeuren; aanleggen of voor anker gaan. De motorboot heeft altijd zelf een anker, het anker van de andere boten hoeft dan niet gebruikt te worden, tenzij de leiding dat aangeeft.

Assistentie

Het kan gebeuren dat tijdens het slepen de motorboot een andere boot of drenkeling te hulp moet schieten. De eigen sleep en veiligheid heeft altijd voorrang. Er zijn dan weer drie opties; voor anker, aanleggen met hele sleep of alle boten losgooien (en wrikken)